

การเฝ้าฯ รับเสด็จนอกพระราชฐาน ที่เป็นงานพระราชพิธี รัฐพิธี และงานพิธีต่าง ๆ

๑. งานนอกพระราชฐาน ที่เกี่ยวกับการพระราชพิธี ซึ่งสำนักพระราชวังออกเป็น
หมายกำหนดการหรือหมายรับสั่ง แต่งกายตามกำหนดในหมาย เช่น

- งานรัฐพิธีถวายสักการะสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ๑๘ มกราคม ณ พระบรมราชานุสรณ์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
- วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๒๔ กุมภาพันธ์ ณ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ อำเภอมัฒปวา จังหวัดสมุทรสงคราม
- วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า ๓๑ มีนาคม ณ พระบรมราชานุสรณ์ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร
- วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ ๖ เมษายน ณ ปฐมบรมราชานุสรณ์ สะพานพระพุทธยอดฟ้า กรุงเทพมหานคร
- วันที่ระลึกคล้ายวันสวรรคตสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ๒๕ เมษายน ณ พระบรมราชานุสรณ์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
- พระราชพิธีถวายราชสักการะพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ๙ มิถุนายน ณ วัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพมหานคร
- ถวายบังคมพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วันปิยมหาราช ๒๓ ตุลาคม ณ พระบรมราชานุสรณ์ พระลานพระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร
- ถวายบังคมพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๒๕ พฤศจิกายน ณ พระบรมราชานุสรณ์ สวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร
- ถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระราชพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๑๐ ธันวาคม ณ พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้าตึกรัฐสภา พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร
- วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ๒๘ ธันวาคม ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ วังเวียนใหญ่ กรุงเทพมหานคร

เมื่อผู้มาเฝ้าฯ ถวายบังคมสักการะพระบรมราชานุสรณ์เป็นหมู่เป็นคณะแล้ว เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะเชิญให้พัก ณ ปะรำ เพื่อรอรับเสด็จ

ครั้นใกล้เวลาเสด็จฯ ประมาณ ๕ หรือ ๑๐ นาที เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะได้เชิญผู้มาเฝ้าฯ ออกไปยืนเรียงแถวตามลำดับชั้นยศ ตำแหน่ง (ควรจะสวมหมวกเพื่อความงดงามในการถวายความเคารพ) ยืนแถวตามแนวทางเสด็จฯ ผ่าน ดังนี้

- พระราชวงศ์
- องคมนตรี
- นายกรัฐมนตรี
- ประธานรัฐสภา
- ประธานศาลฎีกา
- ประธานองค์กรที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ
- คณะรัฐมนตรี
- ข้าราชการทหาร
- พลเรือน ตามลำดับ ยื่นแถวตามแนวทางเสด็จ

ผ่านเมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึง

- กองทหารเป่าแตร ถวายความเคารพและหรือแถววงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี
- ผู้เฝ้าฯ ถวายความเคารพโดยวันทยหัตถ์ (เพราะสวมหมวก) จนเสด็จ ผ่าน และลดวันทยหัตถ์เมื่อจบเพลงสรรเสริญพระบารมี ผู้ไม่สวมหมวกยืนตรง เมื่อเสด็จ ผ่านถวายคำนับ
- เมื่อจบเพลงสรรเสริญพระบารมีก็ถวายคำนับ

ปฏิบัติทำนองนี้ทั้งเสด็จ มาและเสด็จ กลับ

๒ การเฝ้าฯ รับเสด็จ งานถวายผ้าพระกฐินหลวงประจำปี ที่สำนักพระราชวัง ออกเป็นหมายกำหนดการ และกำหนดการแต่งกายเฝ้าฯ รับเสด็จ

ผู้จะไปเฝ้าฯ รับเสด็จ ตามหมายกำหนดการ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะได้รับรองเชิญ ให้นำบัตร ๓ ที่ซึ่งจัดไว้นอกพระอุโบสถตามลำดับชั้นยศ และตำแหน่ง

งานเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินตามราชประเพณีประจำปีที่สำนักพระราชวังออกเป็นหมาย กำหนดการ แต่งเครื่องแบบเต็มยศ มีกองเกียรติยศทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ พร้อมทั้งแถววง ธงประจำกอง และทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ ตั้งแถวรับและแซงเสด็จ

เมื่อใกล้เวลาเสด็จ ประมาณ ๕ หรือ ๑๐ นาที เจ้าหน้าที่ผู้รับรองของสำนักพระราชวัง จะได้เชิญข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เข้ามาเฝ้าฯ ในพระอุโบสถตามชั้นยศและตำแหน่งของส่วนราชการ ส่วน ข้าราชการ และผู้มีเกียรติอื่นๆ ที่มาเฝ้าฯ ไปยืนเรียงแถวรอรับเสด็จฯ ตามแนวทางลาดพระบาท (ถ้า สถานที่มีไม่เพียงพอจะเข้าแถว ให้รอเฝ้าฯ ณ ที่ซึ่งจัดไว้)

ได้เวลาเสด็จ ถึง

- แถววงกองทหารเกียรติยศบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี

- ผู้เฝ้าฯ ที่นั่งพัก ยืนถวายความเคารพ ผู้มาเฝ้าฯ ยืนแถวรับเสด็จ ถ้าสวมหมวกทำวันทยาหัตถ์ จนสุดเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมี และถวายความเคารพเมื่อเสด็จฯ ผ่าน

เสด็จฯ เข้าสู่พระอุโบสถ

- ผู้เฝ้าฯ จะต้องยืนแล้วถวายความเคารพ
- เมื่อทรงปฏิบัติในการถวายผ้าพระกฐิน และประทับพระราชอาสน์ ผู้เฝ้าฯ ถวายความเคารพแล้วจึงนั่งได้

เมื่อเสด็จฯ กลับ ก็ปฏิบัติทำนองเดียวกับเมื่อเสด็จฯ ถึง

๓. ราชประเพณีเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐิน ถ้าพระอารามหลวงหรือวัดใดที่มี

โรงเรียนตั้งอยู่ ย่อมจัดลูกเสือหรือนักเรียนตั้งแถวรับเสด็จ ถ้ามีแถววงลูกเสือด้วย ให้บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เมื่อเสด็จฯ ถึงและเสด็จฯ กลับ

โรงเรียนที่จัดลูกเสือหรือนักเรียนรับเสด็จ ตามระเบียบประเพณี จะต้องจัดตั้งโต๊ะหมู่ที่บูชาประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์แทนตั้งพระพุทธรูป มีแจกันดอกไม้หรือพานพุ่ม รูปเทียนแพพร้อมกระทงดอกไม้และกรวย เป็นการถวายเคารพสักการะในการรับเสด็จ

อาจารย์หรือครูใหญ่ ยืนที่ข้าง ๆ โต๊ะหมู่หน้าแถวนักเรียนลูกเสือ

เมื่อเสด็จฯ ถึง ณ ที่นั้น

- อาจารย์หรือครูใหญ่ ก้าวออกมาถวายความเคารพ แล้วกราบบังคมทูลรายงานจำนวนอาจารย์ ครู นักเรียน จบแล้ว พับใส่ซองวางในพานเชิญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย
- แล้วถอยออกไปถวายความเคารพ ก่อนที่จะกลับไปยืนเฝ้าฯ ณ ที่เดิม

๔. ในกรณีที่เสด็จฯ ไปถวายผ้าพระกฐินเป็นการส่วนพระองค์ ที่เรียกกันว่าพระกฐินตัน ส่วนมากจะเป็นวัดในต่างจังหวัด สำนักพระราชวังจะออกเป็นหมายรับสั่ง แต่งเครื่องแบบปกติภาคีคอพับแขนยาว

การเฝ้าฯ รับเสด็จ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะรับรองข้าราชการและผู้รอเฝ้าฯ ณ ที่ซึ่งจัดไว้นอกพระอุโบสถ

การเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินและพระราชพิธีอื่น ๆ ในต่างจังหวัดนั้น

- ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องจัดข้าราชการเข้าแถวรับเสด็จ ณ ที่ซึ่งรถยนต์พระที่นั่งเทียบ

- เมื่อเสด็จฯ ลงจากรถยนต์พระที่นั่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องเข้าไปเฝ้าฯ ถวายความเคารพ แล้วกราบบังคมทูลรายงานตนเอง
- ต่อจากนั้นข้าราชการผู้ใหญ่ในลำดับต่อมา (ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ) กราบบังคมทูลรายงานตนเอง ตามลำดับ

ตัวอย่าง คำกราบบังคมทูล

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

๕. การเฝ้าฯ รับเสด็จ งานรัฐพิธี นอกพระราชฐาน เช่น รัฐพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

ข้าราชการหรือผู้ที่มีตำแหน่งเฝ้าฯ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะเป็นผู้รับรอง และกำหนดที่นั่งเฝ้าฯ ไว้ในพลับพลาพิธี ซึ่งจะเป็นมณฑลพิธีที่ประทับ ส่วนนอกพลับพลาพิธีหรือปะรำ ถ้ามีผู้เฝ้าฯ รับเสด็จ เป็นหน้าที่ของเจ้าของงาน โดยความร่วมมือของสำนักพระราชวัง

๖. การเฝ้าฯ รับเสด็จในงานต่าง ๆ เช่น เสด็จฯ เปิดงานแสดง เปิดตึก โรงพยาบาล โรงเรียน หรือวางศิลาฤกษ์อาคาร เสด็จฯ ทรงยกช่อฟ้า หรือตัดลูกนิมิต ผู้มาเฝ้าฯ ที่ได้รับเชิญ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะรับรองเฉพาะผู้ที่แต่งเครื่องแบบเฝ้าฯ ไปนั่งรอรับเสด็จในพลับพลา หรือปะรำพิธีมณฑล ซึ่งจัดเป็นที่เฝ้าฯ ตามลำดับชั้นยศ และตำแหน่ง ส่วนผู้ได้รับเชิญนอกนั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าของงาน

ก่อนเสด็จฯ มาประมาณ ๕ หรือ ๑๐ นาที เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะได้เชิญข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และเจ้าของงานไปเข้าแถวรับเสด็จ ณ ที่รถยนต์พระที่นั่งจะเทียบ เมื่อเสด็จฯ ถึง

- เสด็จฯ ลงจากรถยนต์พระที่นั่ง
- ผู้เป็นประธานของงานหรือผู้รับผิดชอบในท้องถิ่น เช่น รัฐมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัด เข้าเฝ้าฯ รับเสด็จ แล้วกราบบังคมทูลเบิกผู้อาวุโส ณ ที่นั้น ตามสมควรแก่บุคคลที่จะเบิกเฝ้าฯ ในแถวรับเสด็จนั้น ๆ

ส่วนการแต่งกาย ผู้มีหน้าที่ในราชการแต่งเครื่องแบบปกติขาว หรือเครื่องแบบปกติ kaki ตามหมายที่สำนักพระราชวังกำหนด

ข้อมูล : รวมเรื่องและข้อปฏิบัติ เกี่ยวกับราชสำนัก โดย : สำนักพระราชวัง พุทธศักราช ๒๕๕๐